

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra obchodu a financí

Teze diplomové práce

**Výnos spotřebních daní v porovnání s náklady na léčbu
konzumentů předmětu zdanění**

Vendula Dvořáková

© 2015 ČZU v Praze

Výnos spotřebních daní v porovnání s náklady na léčbu konzumentů předmětu zdanění

Souhrn

Tato diplomová práce se zabývá zjištěním relativního přínosu do státního rozpočtu České republiky z výběru spotřebních daní v uplynulých letech. Konkrétně se jedná o daň z lihu, z piva, z vína a meziproductů a daň z tabákových výrobků. Porovnávají budou tyto příjmy v absolutní výši s výdaji státního rozpočtu vynaloženými na léčbu nemocí vzniklými v souvislosti s užíváním produktů, na které se tyto spotřební daně vztahují, tj. alkoholu a tabákových výrobků. Závěrem diplomové práce bude zhodnocena efektivita těchto spotřebních daní.

Klíčová slova

Daň, přímé daně, nepřímé daně, spotřební daně, plátce daně, poplatník daně, státní rozpočet, závislost, alkohol, tabák.

1 Cíl práce a metodika

1.1 Cíl práce

Tato diplomová práce „Výnos spotřebních daní v porovnání s náklady na léčbu konzumentů předmětu zdanění“ se bude zabývat zhodnocením, zda je příjem ze spotřebních daní z ekonomického hlediska opravdu přínosem do státního rozpočtu České republiky. Daně budou sledovány v letech 1998 - 2012, a to konkrétně daně z lihu, z piva, z vína a meziproductů a daně z tabákových výrobků. Příjmy z těchto daní v absolutní výši budou porovnány s výdaji státního rozpočtu vynaložených na léčbu osob se závislostmi vzniklými v souvislosti s užíváním produktů, na které se tyto spotřební daně vztahují, tj. alkoholu a tabákových výrobků. Cílem práce je tedy poskytnout ucelený pohled na sledovanou problematiku a zhodnotit ekonomickou výnosnost příjmů z daní z tabáku a alkoholu v ČR vzhledem k výdajům vynaloženým na léčbu nemocí vzniklých v souvislosti s kouřením a požíváním alkoholu.

1.2 Metodika práce

V úvodu práce bude kladen důraz na vysvětlení teoretických východisek. Následovat bude definování závislosti na alkoholu a tabáku a rozbor dosud uveřejněných studií na toto téma.

Praktická část začne zjišťováním potřebných dat na straně příjmů a výdajů. Data, která nejsou dostupná z oficiálních statistik, budou dopočítána na základě údajů, které dostupné jsou. Vždy budou zohledněny roční údaje, a to v období leden 1998 až prosinec 2012. V době zpracování této práce bohužel nejsou k dispozici data novější, tj. roky 2013 a 2014. Pokud nebude uvedeno jinak, veškeré částky budou uvedeny v českých korunách. Následovat bude porovnání zjištěných údajů ohledně výdajů státního rozpočtu na léčbu definované skupiny závislých s příjmy z relevantních spotřebních daní.

Protože je pravděpodobné, že existuje časový nesoulad mezi příjmem ze spotřebních daní a vznikem nemoci, tudíž výdajem na léčbu, zohlední druhá polovina praktické části tento časový nesoulad.

Závěrem budou shrnuty a zhodnoceny zjištěné výsledky a bude rozhodnuto, zda a kdy jsou kouření a spotřeba alkoholických výrobků pro stát ekonomicky výhodné.

2 Výsledky

Jako nejvýhodnější řešení se naskýtal převzít údaje o příjmech a výdajích z oficiálních statistik. Ve skutečnosti to však bylo možné pouze v případě příjmů ze spotřebních daní, které sleduje a každoročně zveřejňuje Celní správa ČR. Zjišťování výdajů na léčbu závislých osob bylo problematičtější, neboť se ukázalo, že takové statistiky nejsou nikde zveřejněny. Bylo proto kontaktováno několik úřadů a institucí s prosbou o zaslání relevantních údajů. Nikdo z oslovených však potřebné údaje nesleduje. Bylo proto potřeba tato data dopočítat. Výpočty vycházely z počtu dospělých obyvatel v ČR zjištěného z oficiálních dat ČSÚ. Z něj byla zjištěnými koeficienty počtu kuřáků (30 %) a alkoholiků (15 %) v dospělé populaci vypočtena absolutní čísla počtu kuřáků a alkoholiků v ČR. Aby bylo zamezeno dvojímu započítání jedné a té samé osoby, když je někdo kuřák a alkoholik zároveň, byl zjištěn a zohledněn koeficient říkající, kolik je v populaci kuřáků alkoholiků (59 %).

V dalším kroku byly z oficiální statistiky ÚZISu převzaty údaje o celkových ročních výdajích na zdravotnictví ČR. Se znalostí všech výše uvedených údajů byly dopočítány výdaje na zdravotnictví na jednoho obyvatele ČR, z čehož vynásobením počtem kuřáků, resp. alkoholiků vyjdou výdaje na léčbu všech kuřáků a alkoholiků v ČR.

Nakonec bylo potřeba zjistit, kolik ze všech nemocí má souvislost s alkoholismem a dlouhodobým užíváním tabákových výrobků. Po zjištění i tohoto koeficientu (75 %) a jeho zakomponování do výpočtu vyšly konkrétní sumy výdajů na léčbu nemocí souvisejících s kouřením a výdajů na léčbu nemocí souvisejících s alkoholismem.

Porovnávání příjmů a výdajů probíhalo ve třech fázích. V první fázi byly porovnávány příjmy s výdaji toho samého roku. Ve druhé fázi byl zohledněn časový nesoulad jeden rok, byly porovnávány příjmy jednoho roku s výdaji roku následujícího. Ve třetí fázi byl časový nesoulad posunut na pět let, čili zohledněn předpoklad, že nemoci z kouření a alkoholu se projeví až po pěti letech užívání. V každé časové kategorii byly nejprve zkoumány údaje pro kuřáky zvlášť, pro alkoholiky zvlášť a nakonec pro kuřáky a alkoholiky dohromady.

Zkoumání časově souvztažných dat u kuřáků přinesl závěr, že kouření je pro ekonomiku státu nevýhodné. Ve sledovaných letech 1998 – 2012 byl souhrn veškerých příjmů z daně z tabáku 427,3 mld. Kč. Výdaje na léčbu kuřáků však dosahovaly 542,4 mld. Kč. V tomto období tedy musel SR doplácet 115,1 mld. Kč.

Časově souvztažná data u alkoholiků dospívají ke stejnému závěru. Stát na daních z alkoholu v letech 1998 – 2012 vydělal 156,7 mld. Kč, avšak na léčbu alkoholiků vynaložil 271,2 mld. Kč. Výdaje převyšují ve sledovaném období příjmy o 114,5 mld. Kč.

Ke stejnému výsledku dospěl i výpočet se zohledněním obou příjmů a obou výdajů dohromady. Jedná o příjmy ve výši 583,9 mld. Kč a výdaje 653,6 mld. Kč. U výdajů se nejedná o prostý součet obou výdajů, je zde zohledněn fakt, že někteří z kuřáků jsou zároveň i alkoholici. Stát doplácí v celkovém součtu na léčbu kuřáků i alkoholiků dohromady 69,7 mld. Kč.

Po zohlednění časového nesouladu mezi spotřebou produktu a vznikem nemoci 1 rok je rozdíl mezi výdaji a příjmy ještě vyšší. U tabáku se jedná o příjmy ve výši 380,3 mld. Kč a výdaje 520,2 mld. Kč. Rozdíl je 139,9 mld. Kč. U alkoholu byly zjištěny příjmy 145,2 mld. Kč a výdaje 260,1 mld. Kč. Výdaje převyšují příjem o 114,9 mld. Kč. Rovněž souhrnná bilance vyšla záporná. Celkové příjmy činily 525,4 mld. Kč, celkové výdaje 626,8 mld. Kč. Celkový rozdíl je 101,4 mld. Kč.

Ve třetí fázi výpočtu byl zohledněn časový nesoulad 5 let. U kuřáků jde v tomto časovém období o celkové příjmy z daně z tabáku ve výši 217,6 mld. a výdaje na léčbu 413,6 mld. Kč. Rozdíl činí 196 mld. Kč.

Pouze u alkoholiků příjmy v daném období činí 100,7 mld. Kč a výdaje 206,8 mld. Kč. Výdaje jsou tedy vyšší než příjem o 106,1 mld. Kč.

Při porovnávání celkových příjmů a výdajů dosahují příjmy hodnot 318,4 mld. Kč a výdaje 498,4 mld. Kč. Pokud tedy nemocem trvá pět let, než se projeví, stát by musel doplácet ve sledovaném období na léčbu kuřáků alkoholiků 180 mld. Kč.

I když jsou příjmy ze SD v současnosti vysoké, kouření a spotřeba alkoholu nejsou pro ekonomiku státu při zohlednění výdajů na léčbu potenciálně souvisejících zdravotních komplikací nikterak výhodné.

3 Vybraná bibliografie

TIŠTĚNÉ DOKUMENTY

Bakeš, Milan a kol., a. 2012. *Finanční právo*. Praha : C. H. Beck, 2012. 978-80-7400-440-7.

Kubátová, Květa. 2010. *Daňová teorie a politika*. 5. Praha : Wolters Kluwer, 2010. 978-80-7357-574-8.

Peková, Jitka. 2008. *Veřejné finance, úvod do problematiky*. Praha : ASPI, 2008. 978-80-7357-358-4.

Peková, Jitka, Pilný, Jaroslav a Jetmar, Marek. 2008. *Veřejná správa a finance veřejného sektoru*. Praha : ASPI, 2008. 978-80-7357-351-5.

Svátková, Slavomíra. 2009. *Spotřební a ekologické daně v České republice*. Praha : Wolters Kluwer ČR, 2009. 978-80-7357-443-7.

ČLÁNKY V SERIÁLOVÉ PUBLIKACI

Fairclough, Gordon. 2001. The Wall Street Journal. *Smoking Can Help Czech Economy, Philip Morris-Little Report Says*. [Online] 2001. [Citace: 14. 2. 2015.] <http://www.wsj.com/articles/SB995230746855683470>.

OFICIÁLNÍ DOKUMENTY

ČR. 2003. Zákon č. 353/2003 Sb. o spotřebních daních. 2003.

ČSÚ. 2014. Souhrnná data o České republice. *Česká republika od roku 1989 v číslech*. [Online] 16. 5. 2014. [Citace: 14. 2. 2015.] <http://www.czso.cz/csu/2014edicniplan.nsf/p/320181-14#01>.

ÚZIS. 2014. Ústav zdravotnických informací a statistiky ČR. *Zdravotnictví ČR 2013 ve statistických údajích*. [Online] 2014. [Citace: 14. 2. 2015.] <http://www.uzis.cz/publikace/zdravotnictvi-cr-2013-ve-statistickych-udajich>.

ELEKTRONICKÉ DOKUMENTY

BBC. 2001. BBC News. *Smoking is cost-effective, says report*. [Online] 2001. [Citace: 14. 2. 2015.] <http://news.bbc.co.uk/2/hi/americas/1442555.stm>.

CNN. 2001. CNN. *Morris study blasted*. [Online] 2001. [Citace: 14. 2. 2015.] <http://edition.cnn.com/2001/BUSINESS/07/16/czech.morris/index.html>.